

JYX

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Nikula, Tarja

Title: Monipuolisesti puhuttelukäytännöistä

Year: 2016

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Kotikielen seura, 2016

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Nikula, T. (2016). Monipuolisesti puhuttelukäytännöistä. *Virittäjä*, 120(3), 462-466.
<https://journal.fi/virittaja/article/view/55426>

Lähteet

HEININEN, SIMO 2007: *Mikael Agricola. Elämä ja teokset*. Helsinki: Edita.

PAJULA, PAAVO 1955: *Ensimmäinen lainsuomenmos*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 246. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

PERÄLÄ, ANNA 2007: *Mikael Agricolan teosten painoasu ja kuvitus*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

RAPOLA, MARTTI 1963: *Henrik Hoffman, puristinen kielenkorjaaja*. Suomi 110: 3. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Monipuolisesti puhuttelukäytännöistä

Johanna Isosävi & Hanna Lappalainen (toim.) 2015: *Saako sinutella vai täytyykö teititellä? Tutkimuksia eurooppalaisten kielten puhuttelukäytännöistä*. Tietolipas 246. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 434 s. ISBN 978-952-222-613-6.

Puhuttelussa kiteytyy kielen olemus inhimillisen kanssakäymisen perustana. Kyse on jokaista kielenkäyttäjää koskevasta ilmiöstä, joka herättää usein voimakkaita näkemyksiä ja ristiriitaisia tunteita. Tämä ilmenee esimerkiksi *Helsingin Sanomissa* taannoin julkaistun sinuttelu- ja teitittelykulttuureja pohtivan kolumnin *Sinä, suomalainen* (Rajamäki 2015) kirjoittamien yleisönosastokirjoitusten otsikoissa *Suomessa teititellään turhankin paljon* ja *Sinuttelu ei käy joka tilanteessa* (Helsingin Sanomat 3.1.2016). Puhuttelua koskevalle tutkimustiedolle on näin ollen tilausta, johon Johanna Isosävin ja Hanna Lappalaisen (2015) toimittama artikkelikoelma *Saako sinutella vai täytyykö teititellä? Tutkimuksia eurooppalaisten kielten puhuttelukäytännöistä* ansiokkaasti vastaa. Kirjassa pureudutaan aiheeseen kolmentoista eurooppalaisen kielen näkökulmasta. Tavoitteena on monipuolinen läpipleikkaus ilmiöön ja tutkimustulosten saattaminen suuren yleisön tietoisuuteen (s. 7, 10). Kielivalikoima on varsin vaikuttava: käsitellyiksi tulevat suomen ja ruot-

sin kielten lisäksi germaanisista kielistä saksa ja englanti, romaanisista kielistä ranska, italia, espanja ja portugali, slaavilaisista kielistä venäjä, tšekki ja puola sekä suomensukuisista kielistä viro ja unkari. Lukijalle tarjoutuu siis hyvin kattava lukumatka puhuttelukäytänteisiin. Yhtenäisyyttä kokoelmaan luo se, että kukin artikkeli sekä tarjoaa historiallisen katsauksen puhuttelukäytänteisiin että kuvaa kielenkäytön nykytilannetta. Teoksen potentiaalinen käyttäjäkunta on laaja. Se soveltuu kurssikirjaksi, tarjoaa ajantasaista tutkimustietoa puhutteluista kielen ammattilaisille (tutkijat, opettajat, kääntäjät) ja toimittajien tavoitteiden mukaisesti muodostaa myös kattavan tietopaketin puhuttelukäytännöistä kiinnostuneelle suurelle yleisölle.

Kirjan aloittaa Isosävin ja Lappalaisen johdantoartikkeli, jossa pohjustetaan puhuttelua kielen ilmiönä ja kirkastetaan sitä koskevan tutkimuksen lähtökohtia. Puhuttelun keinovalikoimaan kuuluvat pronominit, erilaiset päätteet ja puhuttelusanat; näiden lisäksi kielissä on usein myös keinonsa kiertää suoraa puhuttelua. Kirjoittajat tuovat esiin, että puhuttelua on tutkittu niin semanttisista, pragmaattisista, sosiolingvistikista kuin vuorovaikutuksen tutkimuksen näkökulmista. Lisäksi on pureuduttu puhuttelun kieliopillisiin ja sosiaalisiin mer-

kityksiin sosiaaliantropologiseen tutkimukseen perustuvan indeksisyyden käsitteen avulla (puhuttelututkimuksesta myös teoksessa Norrby & Wide toim. 2015). Johdantoluvussa käsitellään lisäksi puhuttelun avaamia näkökulmia kohteliaisuuden tai kieli- ja kulttuuriyhteisöjen arvojen ja asenteiden tarkasteluun sekä pohditaan erilaisten tutkimusaineistojen käyttöä. Kaiken kaikkiaan johdantoluku toimii hyvänä kehyksenä kokoelmalle. Artikkeleihin sisältyy jonkin verran toisteisuutta etenkin puhutteluilmiön esittelyssä, mutta se on ymmärrettävää tilanteessa, jossa kielikohtaisten artikkelien on syytä toimia myös itsenäisinä kokonaisuuksina esimerkiksi opetusikäytössä.

Mitä puhuttelulla ilmaistaan?

Puhuttelu on keskeinen keino säädellä ihmisten välistä suhdetta. Isosävi ja Lappalainen kiteyttävät puhuttelumuotojen tehtävät johdannossaan näin: ”Niillä voidaan ilmaista etäisyyttä ja läheisyyttä, valtasuhteita, erilaisia pragmaattisia merkityksiä kuten ironiaa tai rakentaa identiteettiä” (s. 13). Kokoelma osoittaa muun muassa, kuinka puhuttelulla ilmaistaan puhujien välisiä hierarkiaeroja. Jos esimerkiksi toinen puhuja systemaattisesti sinuttelee toisen teititellessä, kyseessä on yleensä osoitus puhujien välisestä valta- tai statuserosta. Vastavuoroisella teitittelyllä puolestaan voidaan osoittaa paitsi etäisyyttä myös kunnioittavaa kohteliaisuutta ja vastavuoroisella sinuttelulla läheisyyttä tai pyrkimystä siihen. Huomionarvoista on kirjan esiin nostama erilaisten puhuttelusanojen kirjo, jota eri kielissä käytetään eri tavoin, erilaisia kohteliaisuus-kulttuureja heijastellen (Brown & Levinson 1987). Kielikohtaiset erot tuovat omat haasteensa sekä kulttuurienväliseen viestintään että kielen oppimiseen. Venäjän, tšekin ja puolan kielten deminutiivien käyttö etunimien yhteydessä voi esimerkiksi olla suomalaiselle hämmentävää ja

eri muotojen sävyerojen tunnistaminen hankalaa.

Artikkelikokoelma luo hyvän tiekartan eri kielten puhuttelunormistoon ja konventioihin. Yleisesityksen muotoisessa kokoelmassa onkin perusteltua kiinnittää huomiota kohteliaisuusnormeihin ja siihen, miten erilaiset kontekstitekijät vaikuttavat puhuttelumuodon ja -tavan valintaan, koska se auttaa lukijaa saamaan hyvän yleiskuvan kielten ja kulttuurien välisistä eroista. Artikkelien esiin nostamia keskeisimpiä puhutteluun vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi valta, ikä, ammatti, tuttuus, sukupuoli ja koulutus – jotka toki vaikuttavat puhuttelukäytäntöihin eri kielissä eri tavoin. Kirjassa painottuu siis enemmän se, miten erilaiset kontekstin tekijät vaikuttavat puhutteluun ja mikä on sopivaksi koettua tai kohteliaista kuin puhuttelujen rooli kontekstin luomisessa ja muovaamisessa. Päivi Paloposki nostaa lyhyesti esiin puolan kieltä käsittelevässä artikkelissaan puhuttelumuotojen käytön esimerkiksi halventamisen, väheksymisen tai ironisoinnin keinona, mutta muutoin tämä näkökulma kulkee kirjassa vain sivujuonteena. Jatkossa olisikin kiinnostavaa syventyä puhuttelujen rooliin kohteliaisuuden lisäksi myös tarkoituksellisen epäkohteliaisuuden näkökulmasta (esim. Culpeper 2011).

Aineistojen kirjoa

Yksi kirjan vahvuuksista on, että puhutteluihin keskittyessään se tulee samalla esitelleeksi monipuolisesti erilaisia aineistoja ja niiden analysoimista ja tuo näin tarpeellisen lisän suomenkieliseen kielentutkimuksen menetelmiä ja aineistoja koskevaan kirjallisuuteen (ks. myös Kalaja, Alanen & Dufva toim. 2011). Puhutteluja tutkittaessa autenttisten kielenkäyttöaineistojen arvo on luonnollisestikin suuri, mutta nimenomaan puhutteluja sisältävän aineiston keräämisessä

on vaikeutensa. Hanna Lappalaisen suomen kieltä käsittelevässä artikkelissa käytetään erilaisista asiointitilanteista kerättyä aineistoa; muilta osin puhutun kielen tarkastelemiseksi on hyödynnetty pääosin fiktiivisiä aineistoja kuten TV-ohjelmia tai elokuvia (Fremer, Isosävi, Kohvakka). Vaikka tällaisista aineistoista ei voi tehdä suoria oletuksia aidosta puhekielestä, niillä on tärkeä paikkansa tutkimuksessa. Esimerkiksi Johanna Isosävi toteaa ranskan kieltä koskevassa artikkelissaan, kuinka elokuva-aineistot mahdollistavat puhutun tarkastelun hyvin monenlaisissa ja monenlaisia tunteita sisältävissä ihmissuhteissa. Ne tarjoavat siten mahdollisuuden tarkastella puhuttelukäytänteiden suhdetta esimerkiksi valta- ja etäisyystekijöihin. Maria Fremerin artikkelissa puolestaan havainnollistetaan ruotsin kielessä tapahtunutta siirtymistä sinuttelukäytänteisiin tarkastelemalla mainoselokuvien kielenkäyttöä pitkällä aikavälillä (1915–1975).

Puhutun kielen käytänteitä on mahdollista tutkia myös kaunokirjallisuuden avulla, ja useissa kirjan artikkeleissa onkin hyödynnetty kirjallisuudesta peräisin olevia dialogeja (Jalli & Pajusalu, Kohvakka, Lappalainen, Lehečková, Paloposki, Vehmas-Thesslund). Niiden avulla, samoin kuin elokuva- ja TV-aineistoilla, voidaan tutkia erilaisten puhujien välisten suhteiden vaikutusta puhuttelukäytänteisiin. Eri aikakausilta peräisin olevat kirjat avaavat lisäksi näkymiä puhuttelukäytäntöjen muutokseen. Historiallinen näkökulma vaatii muutoinkin tukeutumista kirjallisiin aineistoihin. Minna Nevalan englannin kieltä koskevassa artikkelissa esimerkiksi hyödynnetään vuosilta 1480–1800 peräisin olevaa, yksityiskirjeenvaihdosta koostuvaa tekstikorpusta. Toinen esimerkki fiktiivisen kirjoitetun kielen käytöstä on Hannele Kohvakan artikkelissa, jonka aineistovalikoimaan kuuluvat dialogin muotoon kirjoitetut lehtihaastattelut.

Kielenkäytön tutkimisen ohella puhuttelukäytänteitä ja niiden muutosta on mielekästä lähestyä myös kielenkäyttäjien kokemusten ja näkemysten kautta. Niinpä useissa kirjan artikkeleissa raportoidaan puhuttelua koskevista haastattelu- ja kyselytutkimuksista (Jalli & Pajusalu, Kovács & Tanczos, Lappalainen, Melo e Abreu, Suomela-Härmä). Kyselyt paljastavat, että puhuttelumuuotojen valinta on usein vaikea ja jännitteinenkin asia ja että ihmiset ovat varsin tietoisia puhutun sosiaalisesta voimasta. Esimerkiksi Ninni Jallin ja Renate Pajusalun artikkelissa osoitetaan, kuinka Viroon muuttaneet suomalaiset ja Suomeen muuttaneet virolaiset peilaavat havaitsemiaan eroja teitittely- ja sinuttelukulttuurien välillä. Liisa Melo e Abreun portugalilaisesta kieltä käsittelevä artikkeli puolestaan nostaa esiin, että kielenkäyttäjillä on hyvin ristiriitaisia tulkintoja sinuttelun ja teitittelyn välimaastoon asettuvasta *voçe*-puhuttelupronominista.

Kirja esittelee siis erilaisia aineistoja puhutun tutkimiseksi. Niihin eivät kuitenkaan kuulu teknologisista toimintaympäristöistä tai sosiaalisesta mediasta peräisin olevat aineistot, vaikka ne tarjoaisivat kiinnostavan näkökulman puhuttelukäytänteiden tarkastelemiseen. Isosävi mainitsee artikkelissaan tarpeen tutkia internetin kieltä myös puhuttelujen näkökulmasta, ja tähän on helppo yhtyä. Olisi esimerkiksi kiinnostavaa selvittää, kiihdyttääkö teknologiavälitteinen viestiminen entisestään kirjan artikkelien esille nostamaa yleistä trendiä kohti epämuodollisempaa ja tuttavallisempaa puhuttelua.

Kieli yhteiskunnassa

Puhuttelukäytänteiden muutokset nostavat kiinnostavalla tavalla esiin kielen ja yhteiskunnan erottamattoman yhteyden. Monessa tapauksessa puhuttelujen muutokseen ovatkin vaikuttaneet kielihistoriallisten, puhuttelumuuotoihin vaikuttaneiden prosessien ohella yhteiskunnalli-

set prosessit. Kuten Paloposki toteaa puolan puhuttelun historiaa esitellessään, siirtyminen tuttavallisempaan puhutteluun liittyi Ranskan vallankumouksen aikaan haluun irrottautua yläluokan käytänteistä ja pyrkiä näin tasa-arvoon. Begona Sanromán Vilas ja Salla Halmekoski puolestaan tuovat esiin Espanjan demokratiaan siirtymisen puhuttelumuutosten taustatekijänä ja Inkeri Vehmas-Thesslund sen, kuinka perestroika vähensi venäjän kielessä toveri-puhuttelun suosiota. Monessa artikkelissa nostetaan esiin myös vuoden 1968 liikehdintä ja aikakauden yhteiskunnallisten murrosten vaikutus sinuttelukäytäntöjen lisääntymiseen. Kiinnostava on myös Elina Suomela-Härmän kuvaama Italian konteksti, jossa fasismin aikaan pronominiin käytöstä tuli poliittinen kysymys, kun käsitys *Lei*-pronominiin espanjan kieleen pohjautuvasta ”vierasperäisyydestä” johti sen käytön vastaiseen säädökseen. Esimerkkejä institutionaalista puhuttelukäytänteiden säätelystä on myös nykyajalta: Isosävin artikkelissa todetaan Ranskan pääministerin määränneen vuonna 2012, että *Mademoisellen* käytöstä luovutaan hallinnollisissa lomakkeissa. Samanlainen tasa-arvon tavoite on ollut vaikuttimena, kun saksalaisella kieli-alueella on luovuttu *Fräulein*-puhuttelun käytöstä (Kohvakan artikkeli).

Kirja osoittaa myös vaikutusvaltaisten yksilöiden merkityksen puhuttelukäytänteiden muutoksessa. Fremerin mukaan esimerkiksi yksi syy Ruotsin sinuttelureformin nopeaan etenemiseen oli lääkintöhallituksen puheenjohtaja Bror Redexin vuonna 1967 pitämä virkaanastujaispuhe, jossa hän ilmoitti, että työntekijät saavat sinutella toisiaan ja että hän odottaa myös itseään sinuteltavan. Magdolna Kovács ja Outi Tánzos puolestaan toteavat Unkarin yhteiskuntaa 1800-luvulla uudistaneella kreivi István Széchenyillä olleen merkittävä rooli kaikkiin puhuttelutilanteisiin sopivan, kielenuudistajien luoman *ön*-pronominiin käytön edistämiseksi.

Kielen oppimisen ja kulttuurien kohtaamisen näkökulma

Vaikka mikään artikkeli ei suoranaisesti käsittele kielen oppimista, asiaa ymmärrettävästi sivutaan usein kontrastiivisuuden näkökulmasta ja nimenomaan suomen kieleen verraten. Puhuttelukäytänteiden oppiminen onkin todettu tärkeäksi osaksi pragmaattista kielitaitoa (esim. Liddicoat 2006). Kokoelmassa Jalli ja Pajusalu käsittelevät asiaa eksplisiittisimmin: heidän mukaansa suomalaisille Viroon muuttajille tehdyt haastattelut osoittavat, että sinuttelevasta teitittelevään puhekulttuuriin siirtyminen on vaatinut vastaajilta tietoista opettelemista. Kirjan artikkelit nostavat esille myös lukemattoman määrän muita puhuttelukäytänteiden piirteitä, joiden voi uumoilla tuottavan päänvaivaa suomenkieliselle kielen oppijalle. Tällaisia ovat esimerkiksi unkarin kielen kaksi teitittelymuotoa, puhutteluun tarkoitetut *tšekin* ja puolan vokatiivimuodot, portugalin *voçe*-puhuttelupronominiin tilanteeseen sopiva käyttö, venäjän kielen kahdeksan erilaista tapaa yhdistellä puhuteluissa etu-, isän- ja sukunimeä, titteliin runsaus portugalin ja puolan kielissä tai näennäisesti tutun englannin kielen tapaan käyttää varsinaisten sinuttelu- ja teitittelypronominiin sijaan etunimiä ja puhuttelusanoja säätelemään puhujien välistä sosiaalista etäisyyttä. Kaiken kaikkiaan äidinkielessään sinutteluun ja suoraan puhuttelua kiertäviin strategioihin tottunutta oppijaa voi hämmäntää se, että monissa kielissä puhuttelua koskevia päättöksiä on tehtävä jatkuvasti. On kuitenkin huomattava, että puhuttelukäytänteiden erot eivät ole vain kielten välisiä, vaan myös kielten sisäisiä. Kokoelman espanjaa käsittelevässä artikkelissa tämä tulee erityisen selvästi esille, kun Sanromán Vilas ja Halmekoski esittelevät yhtäältä Espanjan alueellisia ja toisaalta espanjan- ja amerikan espanjan välisiä eroja puhuttelupronominiin käytössä. Nevala puolestaan

nostaa esiin britti- ja amerikanenglannin puhuttelutapojen eroja. Tällainen kielen-sisäinen vaihtelu koskee epäilemättä kaik-
kia moninapaisia (engl. *pluricentric*) kie-
liä, kuten myös tuore suomen- ja riikin-
ruotsin puhutteluja käsittelevä artikkeli
osoittaa (Norrby, Wide, Lindstöm & Nils-
son 2015).

Siinä missä kielen oppijan haasteena
on omaksua kohdekielen ja -kulttuu-
rin konventiot, jotta välttyisi tahtomat-
taan rikkomasta puhuttelun pragmaatti-
sia periaatteita, kääntäjien on tartuttava
pragmaattisen vastaavuuden haasteeseen.
Inkeri Vehmas-Thesslund raportoi kiin-
nostavasta pistokokeesta, jossa hän tar-
kasteli, miten kahden venäjänkielisen
rikosromaanin suomennoksissa on nou-
datettu venäjänkielisiä puhuttelukäytän-
teitä. Kääntäjien väliltä löytyi strategia-
ero, jonka myötä esimerkiksi venäjän
etunimipuhuttelua käsiteltiin eri tavoin.
Siinä missä toinen noudatti käännök-
sessä alkuperäislähteen etunimikirjoa sel-
laisenaan, valitsi toinen vaihtelevista etu-
nimipuhutteluista käännökseen yhden
johdonmukaisesti käytettävän.

Puhuttelujen kielten- ja kulttuurien-
väliset erot haastavat siis sekä kielen op-
pijaa, vieraan kielen käyttäjää että kää-
ntäjää. Kokoelma osoittaa myös, että pu-
huttelukäytänteet eivät välttämättä siirry
onnistuneesti kulttuurista toiseen. Tästä
kiinnostavana esimerkkinä Kovács ja
Tánczos sekä Kohvakka nostavat artik-
keleissaan esiin Ikean sinuttelukulttuu-
rin herättämän närkästyksen unkarin-
ja saksankielisissä ympäristöissä, joissa
teitittely on asiakaspalvelutilanteissa
oletusarvo.

Lopuksi

Saako sinutella vai täytyykö teititellä -kir-
jan raja-
us on toimiva. Fokusoiminen pu-
hutteluun konkretisoi ja valottaa onnistu-
neesti sitä, kuinka kielenkäytössä on aina
kyse kielenkäyttäjien välisestä suhteesta,

sen arvioimisesta ja rakentamisesta. Sa-
malla tarkka raja-
us mahdollistaa useiden
kielten käytänteiden esittelyn ja vertailun;
monia kieliä koskevan pragmaattisen tie-
toisuuden lisäämisen näkökulmasta kirja
onkin melkoinen aarreaitta.

Kaiken kaikkiaan artikkelikokoelma
tarjoaa monipuolisen katsauksen puhut-
teluihin ja niiden tutkimiseen. Siitä hyö-
tyvät uskoakseni ennen muuta kielialo-
jen opiskelijat sekä aiheesta kiinnostu-
neet tutkijat ja muut kielialan ammatti-
laiset. Kulttuurienvälisen kohtaamisen ja
kommunikaation näkökulmasta kirjalla
on myös annettavaa. Se osoittaa vastaan-
sanomattomasti, kuinka puhuttelemine-
n on paitsi kielellinen myös kulttuurinen
käytänne, ja tulee muistuttaneeksi, että
huolimatta globalisaatiosta ja suurelta
osin lingua franca -englanniksi tapahtu-
vasta kansainvälistymisestä puhuttelun
problematiikan ei ole syytä olettaa pois-
tuvan.

TARJA NIKULA
etunimi.sukunimi@jyu.fi

Lähteet

- BROWN, PENELOPE – LEVINSON, STE-
PHEN 1987: *Politeness. Some universals in
language usage*. Cambridge: Cambridge
University Press.
- CULPEPER, JONATHAN 2011: *Impoliteness.
Using language to cause offense*. Cam-
bridge: Cambridge University Press.
- KALAJA, PAULA – ALANEN, RIIKKA –
DUFVA, HANNELE (toim.) 2011: *Kieltä
tutkimassa. Tutkielman laatijan opas*.
Tampere: Finn Lectura.
- LIDDICOAT, ANTHONY 2006: Learning the
culture of interpersonal relationships.
Students' understandings of personal
address forms in French. – *Intercultural
Pragmatics* 3 s. 55–80.
- NORRBY, CATRIN – CAMILLA WIDE
(toim.) 2015: *Address practice as social ac-*

tion. *European perspectives*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

NORRBY, CATRIN – WIDE, CAMILLA – LINDSTRÖM, JAN – NILSSON, JENNY 2015: Interpersonal relationships in medical consultations. Comparing Sweden

Swedish and Finland Swedish address practices. – *Journal of Pragmatics* 84 s. 121–138.

RAJAMÄKI, TIINA 2015: Sinä, suomalainen. Kolumni, *Helsingin Sanomat* 28.12.2015.

Balttilaislainojen hillitty charmi

Lembit Vaba: *Sõna sisse minek*. Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Seltsi toimetised nr. 73. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia 2015. 495 s. ISBN 978-9949-9222-1-5.

Lembit Vaba on itämerensuomalais-balttilaisten kielikontaktien nykytutkijoista ansioitunein, alan *grand old man*. Vaba on julkaissut tutkimuksiansa vuodesta 1973 lähtien artikkeleina eri lehdissä, sarjoissa ja kokoelmissa. Lisäksi hän on kirjoittanut monografian *Läti laensõnad eesti keeles* (1977) ja täydentänyt sen yli 500-sivuiseksi väitöskirjaksi *Uurimusi läti-eesti keelesuhetest* (1997). Samaa kokoluokkaa on nyt ilmestynyt, Vaban itse toimittama kokoelmateos *Sõna sisse minek*.

Kokoelmaa Vaban artikkeleista on odotettu kauan, sillä niitä on yli neljän vuosikymmenen aikana ilmestynyt hyvin kunnioitettava määrä osin fenno-ugristeille vieraisissa ja hankalasti tavoitettavissa julkaisuissa, kuten kirjaan koostusta bibliografiasta ilmenee. Uusi kirja on siksi erittäin tervetullut. Teos on itse asiassa paljon tärkeämpi ja sisällyksikkäämpi kuin takakannen teksti ja tekijän lyhyet alkusanat antavat ymmärtää, sillä siihen on koottu lähes kaikki Vaban tieteelliset artikkelit vuodesta 1989 alkaen, lukuun ottamatta useimpia kirjallisuusarvosteluja, konferensseista laadittuja raportteja ja eräitä aivan lyhyitä katsauksia.

Vaban kootut ja muokatut teokset

Ei liene liioiteltua tulkita, että tekijä on koonnut kirjaan kaikki edelleen relevanttia uutta tietoa tutkimukseen tuovat artikkelinsa. Ne on järjestetty kolmeksi laajaksi kokonaisuudeksi, joista ensimmäinen käsittelee kantasuomen balttilaislainoja, toinen eteläisen itämerensuomen ja lätin välisiä kontakteja ja kolmas muita itämerensuomen, ennen kaikkea viron kielihistoriaan ja etymologiaan liittyviä aiheita. Osa teksteistä ei kuitenkaan ole mukana alkuperäisessä asussansa, vaan käännettyinä tai eri tavoin muokattuina. Tästä syystä teos olisi tarvinnut perusteellisen johdantoluvun paitsi esittelemään tekijänsä tutkijana myös valottamaan artikkelien taustaa. Esitän tässä muutamia huomioita, jotka teokseen tarttuvan on hyvä tietää, vaikkei kirja-arvostelu voikaan korvata johdannon puutetta.

Kirjan osakokonaisuuksien sisäinen järjestys ei perustu artikkelien keskinäiseen kronologiaan, vaan lähinnä aiheisiin: alun yleiskatsauksista kirjoittaja siirtyy yksittäisiin etymologioihin ja tutkimuskysymyksiin. Useimpien artikkelien alkuperäinen ilmestymisaika ja -paikka selviävät bibliografiaa selaamalla. Ensimmäisessä osassa on kuitenkin ainakin kaksi otsikkoaan vaihtanutta artikkelia: *Sõnasisese Cm-järjendiga baltismid välmas ja värm* (s. 111–116) on ilmestynyt nimellä